

и применять соответствующие меры воздействия к виновным в таких нарушениях.

Список литературы: 1. Бахрах Д.Н. Индивидуальные субъекты административного права//Государство и право. - № 3. - 1994. 2. Ведомости Верховного Совета Украины. 3. Новоселов В.И. Правовое положение граждан в советском государственном управлении. - Из-во Саратов. ун-та, 1976. 4. О мерах по обеспечению конституционных прав граждан на обращение: Указ Президента Украины от 19.03.1997, № 241/97//Офіційний вісник України. - 1997. - № 12 (ч. 1).

О.Т. Зима

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Аналіз Кодексу України про адміністративні правопорушення приводить до висновку, що суб'єктами адміністративної відповідальності визнаються лише фізичні особи. Однак вивчення ряду нормативних актів, що належать до податкового та антимонопольного законодавства, законодавства про підприємницьку діяльність, надає можливість поставити це твердження під сумнів.

Так, відповідно до п. 7 ч. 3 ст. 11 Закону України “Про державну податкову службу” від 4 грудня 1990 р. (2) за відсутність обліку прибутку (доходу) чи ведення цього обліку з порушенням установленого порядку, а також неподання або несвоєчасне подання податкових декларацій, звітів, розрахунків та інших документів, необхідних для розрахунку і сплати податків чи інших обов'язкових платежів у бюджет, установлена санкція — стягнення 50% несплачених сум податків чи інших обов'язкових платежів.

Згідно з ч. 3 п. 2 Положенням “Про порядок накладення на господарюючих суб'єктів сфери торгівлі, громадського харчування і послуг, у тому числі громадян-підприємців, стягнень за порушення законодавства про захист прав споживачів”, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1994 р. (3), за випуск і реалізацію товарів, виконання робіт і надання послуг, які не відповідають вимогам нормативних документів, установлена санкція — стягнення 25% вартості реалізованих товарів, виконаних робіт і наданих послуг.

Отже, ці та інші нормативні акти свідчать, що чинне законодавство на відміну від норм Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачає притягнення до відповідальності не лише фізичних, а й юридичних осіб, що цілком виправдано в умовах

росту підприємництва й економічного розвитку.

Теорією права юридична відповідальність визначається як виниклі з правопорушення правовідносини між державою в особі її спеціальних органів і правопорушником, на якого покладається обов'язок переносити відповідні обмеження і несприятливі наслідки за скоєне правопорушення (1, с. 389). У наведених правових актах є всі елементи, характерні для юридичної відповідальності: порушення, несприятливі наслідки у вигляді штрафу, порушник, яким може виступати юридична особа, спеціальні державні органи, уповноважені накладати стягнення (органи податкової інспекції, комісії по захисту прав споживачів). Також тут мають місце й ознаки, притаманні саме адміністративній відповідальності, — нерівність сторін (юридична особа підконтрольна у певній сфері своєї діяльності державному органу), і спрощена процедура накладення стягнення.

Законодавство про адміністративну відповідальність юридичних осіб в Україні недостатньо розроблено, а відтак і некодифіковано, розрізнено. Загальні положення та принципи стосовно їх адміністративної відповідальності у нормативних актах майже повністю відсутні. У деяких випадках юридичні особи несуть відповідальність нарівні з фізичними (громадянами-підприємцями), а механізм притягнення їх до адміністративної відповідальності майже не врегульовано. Відсутня системність і у видах санкцій, що застосовуються до юридичних осіб, хоча деякі загальні положення їх адміністративної відповідальності можна навести.

Юридична особа стає деліктоздатною з моменту її державної реєстрації і втрачає деліктоздатність з моменту виключення з реєстру юридичних осіб. Вона може виступати як загальним (будь-яка юридична особа), так і спеціальним (монополіст, юридична особа, яка діє в сфері торгівлі, громадського харчування, надання послуг тощо) суб'єктом правопорушення.

Для підвищення ефективності законодавства про адміністративну відповідальність юридичних осіб слід більш чітко визначити її загальні засади і встановити механізм притягнення юридичних осіб до адміністративної відповідальності. Я вбачаю три причини, що заважають чіткому вирішенню цієї проблеми: а) порушення, що скоюються юридичними особами надто різноманітні, здійснюються у різних сферах, а види адміністративних стягнень, що накладаються за їх вчинення, теж дуже різні; б) велика чисельність органів, що накладають адміністративні стягнення у різних сферах діяльності; 0000000000в) відсутність єдиної, загальної і прийнятної для всіх форми провадження.

Але завадою для кодифікації відповідальності юридичних осіб, як на мене, вони не можуть стати. У чинному Кодексі про адміністративні правопорушення передбачено близько тридцяти органів, уповноважених розглядати справи про адміністративне правопорушення, і для всіх них, незважаючи на істотні відмінності в їх структурі і в порядку діяльності, цим головним правовим актом встановлено порядок провадження в справах про вказані правопорушення. Так само і питання про відповідальність юридичних осіб мають бути вирішені. Слід чітко визначити органи, уповноважені накладати адміністративні стягнення на юридичних осіб, а також порядок провадження по правах про адміністративні правопорушення. Щодо стягнень, які накладаються на юридичних осіб, то вони дійсно дуже різноманітні, але не за своєю природою, а за формулюванням у нормативних актах, що скоріше заважає, аніж допомагає ефективному функціонуванню цієї системи. Значну частину стягнень складають штрафи. Поряд з ними застосовуються припинення чи зупинення певного виду діяльності, вилучення майна. А такі дійсно специфічні види стягнень, як примусовий поділ суб'єктів господарської діяльності монополістів та інші, зараз зустрічаються надзвичайно рідко.

Звичайно, проведення кодифікації, законодавства, що регламентує адміністративну відповідальність юридичних осіб, є складною справою, адже чинні закони та інші нормативні акти в цій сфері значною мірою не узгоджені між собою. У той же час систематизація цього законодавства створить можливість для впливу держави на господарюючих суб'єктів та інших юридичних осіб, що дуже важливо в ситуації, що склалася в економіці України. Крім того, це дасть змогу суб'єктам підприємництва більш дієво захищати свої законні права у випадках притягнення до адміністративної відповідальності.

Список літератури: 1. Васильев М.А. Теория государства и права. - М.: Юрид. лит., 1983. - 472 с. 2. Про державну податкову службу: Закон України від 04.02.1990 р.//Відом. Верхов. Ради України. - 1994. - № 15. - Ст. 37. 3. Про порядок накладення на господарюючих суб'єктів сфери торгівлі, громадського харчування і послуг, у тому числі і громадян-підприємців, стягнень за порушення законодавства про захист прав споживача: Положення, затв. постановою Кабміну 14.04.1994//Уряд. кур'єр. - 1994. - № 66-67. - С. 12.